

แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตำบลหนองไม้กอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

Guidelines for the Development of Operation in the Role of Village Health Volunteers (Vol.), Nong Mai Kong Subdistrict, Sai Ngam District, Kamphaeng Phet Province

ศรสวรรค์ ราบบำเพ็ญ และ ธนัสถา โรจนตระกุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Sornsawan Rabbamperng and Tanastha Rojanatrakul
Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: sornsawan.r@psru.ac.th

บทคัดย่อ*

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลหนองไม้กอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร 2) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลหนองไม้กอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร 3) นำเสนอแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลหนองไม้กอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากร คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 156 คน โดยเก็บจากประชากรทั้งหมด เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.878 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test และ F-test ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลหนองไม้กอง พบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลหนองไม้กอง พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ไม่แตกต่างกัน และ 3) ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลหนองไม้กอง พบว่า ควรจัดการอบรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะ หรือเพิ่มเติมองค์ความรู้ในการเฝ้าระวัง ป้องกันโรคระบาดในชุมชน อย่างต่อเนื่องทุกปีอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อยกระดับให้เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ให้เกิดความเท่าเทียมกัน และสามารถดูแลประชาชนได้อย่างทั่วถึง โดยหน่วยงานภาครัฐหรือ

* วันที่รับบทความ : 20 มีนาคม 2566; วันแก้ไขบทความ 23 พฤษภาคม 2566; วันตอบรับบทความ : 24 พฤษภาคม 2566

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เช่น เครื่องวัดความดัน เครื่องวัดอุณหภูมิ ร่างกายแบบดิจิทัล เป็นต้น และควรให้มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขออกปฏิบัติงานเยี่ยมบ้านกลุ่มผู้ป่วยในชุมชนด้วย และให้มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานระหว่าง อสม. ในแต่ละพื้นที่ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน

คำสำคัญ: การพัฒนา; การปฏิบัติงาน; อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

Abstracts

The objectives of this study were: 1) to study the level of the operation in the role of Village Health Volunteers (Vol.), Nong Mai Kong Subdistrict, Sai Ngam District, Kamphaeng Phet Province, 2) to compare the personal factors to the operation in the role of Village Health Volunteers (Vol.), Nong Mai Kong Subdistrict, Sai Ngam District, Kamphaeng Phet Province, and 3) to present the guidelines for the development of the operation in the role of Village Health Volunteers (Vol.), Nong Mai Kong Subdistrict, Sai Ngam District, Kamphaeng Phet Province. This study applied the Quantitative Research with the Survey Research. The sample was 156 village Health Volunteers (Vol.). The tool of this study was the questionnaire with the 0.878 of reliability. The statistics used Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test and F-test with One-Way ANOVA. Research Results 1) Overall, the level of the operation in the role of Village Health Volunteers (Vol.), Nong Mai Kong Subdistrict, was at the high level. 2) The comparison of the personal factors to the operation in the role of Village Health Volunteers (Vol.), Nong Mai Kong Subdistrict, found that the Village Health Volunteers having the different personal factors had no the different opinion to the operation in the role of Village Health Volunteers (Vol.). 3) The guidelines for the development of the operation in the role of Village Health Volunteers (Vol.), Nong Mai Kong Subdistrict, found that 1) the Village Health Volunteers should provide the training to increase the skills or the knowledge in the disease prevention every year for the potential development of the Village Health Volunteers, upgrading the Village Health Volunteers and helping the people thoroughly. The related organization should support the budget and the equipment, give the staffs to visit the house of the patients in the community, and provide the learning exchange forum between the Village Health Volunteers in each area to exchange the experience in co-working.

Keywords : Development; Performance; Role of Village Health Volunteers (Vol.)

บทนำ

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เกิดขึ้นภายใต้คำประกาศ Alma Ata เมื่อปี ค.ศ. 1978 (พ.ศ. 2521) ให้ประเทศดำเนินงานสาธารณสุขด้วยหลักการสาธารณสุขมูลฐาน (สสม.) กระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านสาธารณสุขระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดวิสัยทัศน์จะเป็นองค์กรหลักด้านสุขภาพที่รวมพลังสังคมเพื่อประชาชนสุขภาพดี โดยมีพันธกิจคือพัฒนาและอภิบาลระบบสุขภาพอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืนเพื่อไปสู่เป้าหมายประชาชนสุขภาพดีเจ้าหน้าที่ที่มีความสุข

และระบบสุขภาพยั่งยืน (สำนักนโยบายและแผนกระทรวงสาธารณสุข, 2560) ซึ่งในช่วงปี 2560 ถึง 2564 ได้กำหนดกรอบยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนา 4 ด้าน คือ ด้านส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ด้านบริการสุขภาพ ด้านการพัฒนากำลังคน และด้านการมีธรรมาภิบาล โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ การพึ่งตนเองด้านสาธารณสุขในระยะยาว อสม. จึงเป็นหัวใจสำคัญต่อการให้บริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพในระดับหมู่บ้านและชุมชน เนื่องจากเป็นผู้ที่เสียสละ มีบทบาทในการทำงานเชิงรุกในชุมชน เป็นผู้นำทางความคิด เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมสุขภาพอนามัย เป็นผู้สื่อข่าวสาธารณสุข ช่วยแนะนำเผยแพร่ความรู้ วางแผนประสานกิจกรรมสาธารณสุข ตลอดจนส่งเสริมสุขภาพเฝ้าระวังและป้องกันโรค ช่วยเหลือและรักษาพยาบาลขั้นต้น คุ้มครองผู้บริโภค และส่งต่อผู้ป่วย ทั้งนี้กำหนดให้ อสม. 1 คน รับผิดชอบต่อ 10 – 15 หลังคาเรือน เพื่อรองรับอนาคตที่มีความเป็นสังคมเมือง สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรสาธารณสุขโดยเฉพาะ อสม. เพื่อรองรับกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (กระทรวงสาธารณสุข, 2564)

การพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขจะส่งผลให้อาสาสมัครสาธารณสุข ได้รับการยอมรับจากชุมชน ทั้งด้านความเสียสละและด้านการสื่อสารสุขภาพจนกลายเป็นกลไกหนึ่งที่ทำหน้าที่เชื่อมต่อสังคมด้านสุขภาพและพัฒนาขอบเขตไปด้านอื่น ๆ มากยิ่งขึ้นและถือว่าเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพ เป็นทุนที่สะสมอยู่ในระบบการสาธารณสุขไทย ที่ทำให้การพัฒนาสุขภาพชุมชนที่ผ่านมาประสบความสำเร็จมากกว่าที่จะบรรลุได้ ด้วยการดำเนินการผ่านกลไกภาครัฐแต่เพียงลำพัง (โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ และคณะ, 2550) การดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตำบลหนองไม้กอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 156 คน ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 2 แห่ง คือ 1) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่ยี่อ 2) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านสักขี ที่ผ่านมามีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านรับผิดชอบงานใน 14 องค์กรประกอบด้วยงานสาธารณสุขมูลฐาน คือ งานโภชนาการ งานสุขศึกษา การรักษาพยาบาล การจัดหายาที่จำเป็น การสุขภิบาลและจัดหาน้ำสะอาด อนามัยแม่และเด็กและการวางแผนครอบครัว งานควบคุมป้องกันโรคติดต่อในท้องถิ่น การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค การส่งเสริมสุขภาพฟัน การส่งเสริมสุขภาพจิต อนามัยสิ่งแวดล้อม คุ้มครองผู้บริโภค การป้องกันควบคุมอุบัติเหตุ อุบัติภัย และโรคไม่ติดต่อ และเอดส์ การดำเนินการตามองค์กรประกอบทั้ง 14 องค์กรประกอบ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตำบลหนองไม้กอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร” ว่าการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอย่างไร และจะมีแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอย่างไร ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตำบลหนองไม้กอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตำบลหนองไม้กอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตำบลหนองไม้กอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ จากการแจกแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 1) ประชากร คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลหนองไม้กอง จำนวน 156 คน ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพในเขตพื้นที่ตำบลหนองไม้กอง ประกอบด้วย 1) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านสักขี จำนวน 85 คน 2) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่ยี่จำนวน 71 คน ซึ่งศึกษาจากประชากรทั้งหมด ได้จากการแทนค่าในสูตรของยามาเน (Yamana)

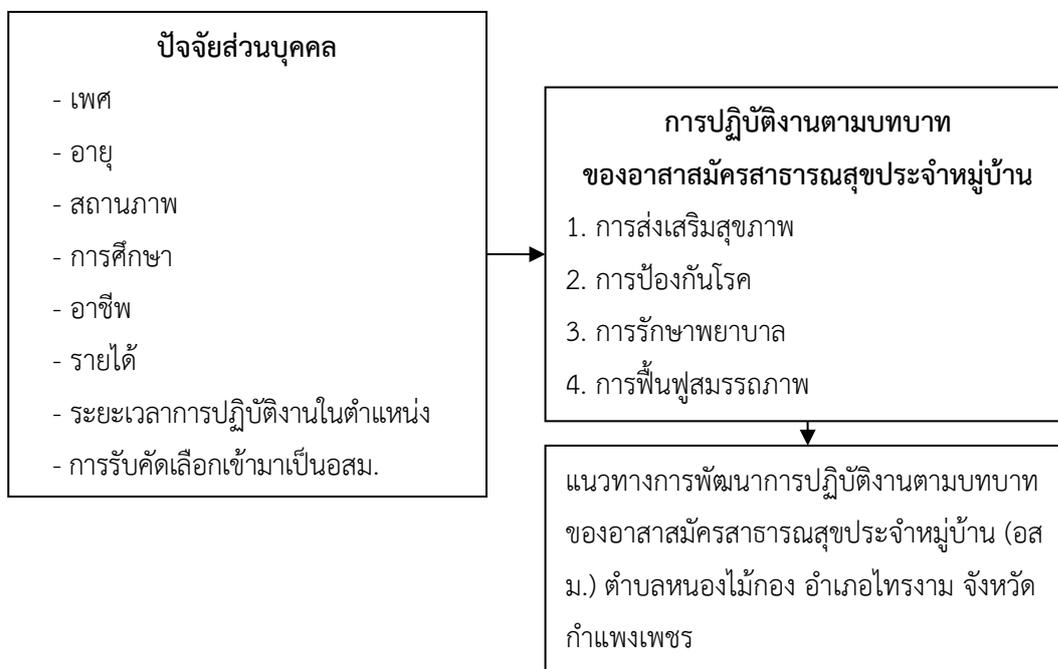
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจรายการ 2) การพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ 3) แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นแบบสอบถามปลายเปิด โดยสร้างมาจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด และดำเนินการสร้างและปรับแบบสอบถาม โดยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน โดยมีค่าความสอดคล้องในแต่ละข้อตั้งแต่ 0.5 - 1.0 และนำไปหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 30 คน ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.878

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ขอนหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อนำไปขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเก็บข้อมูลกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 156 คน ซึ่งแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจความถูกต้อง และข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ 1) สถิติพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติอนุมาน) สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่า t-test และการทดสอบค่า F-test และ 3) การวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตำบลหนองไม้กอง อำเภอนาทอง จังหวัดกำแพงเพชร

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โดยภาพรวม

ลำดับ	การปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	ด้านการส่งเสริมสุขภาพ	4.44	0.70	มาก

2.	ด้านการป้องกันโรค	4.41	0.57	มาก
3.	ด้านการรักษาพยาบาล	4.41	0.58	มาก
4.	ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ	4.32	0.70	มาก
ภาพรวม		4.40	0.56	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ($\bar{X} = 4.44$) รองลงมา คือ ด้านการป้องกันโรค ($\bar{X} = 4.41$) ด้านการรักษาพยาบาล ($\bar{X} = 4.41$) และด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ ($\bar{X} = 4.32$) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตำบลหนองไม้กอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร
 ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	การปฏิบัติงาน	0.24	-	0.808	-	✓
	ตามบทบาท	3				
อายุ	การปฏิบัติงาน	-	0.501	0.682	-	✓
	ตามบทบาท	-				
สถานภาพ	การปฏิบัติงาน	-	1.984	0.119	-	✓
	ตามบทบาท	-				
การศึกษา	การปฏิบัติงาน	-	1.472	0.214	-	✓
	ตามบทบาท	-				
อาชีพ	การปฏิบัติงาน	-	0.737	0.568	-	✓
	ตามบทบาท	-				
รายได้	การปฏิบัติงาน	-	0.090	0.965	-	✓
	ตามบทบาท	-				

ระยะเวลาการ	การปฏิบัติงาน					
ปฏิบัติงานใน	ตามบทบาท	-	0.512	0.675	-	✓
ตำแหน่ง						
การรับคัดเลือกเข้า	การปฏิบัติงาน					
มาเป็นอาสาสมัคร	ตามบทบาท	-	1.539	0.218	-	✓
สาธารณสุขประจำ						
หมู่บ้าน						

จากตาราง 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มี เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการปฏิบัติงานในตำแหน่ง และการรับคัดเลือกเข้ามาเป็น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตำบลหนองไม้กอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตำบลหนองไม้กอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

ตาราง 3 แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

ที่	ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาการ	ความถี่ (f)
1	ควรให้มีการจัดอบรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะ หรือเพิ่มเติมองค์ความรู้ให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างต่อเนื่องทุกปีอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	31
2	ควรมีการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อยกระดับให้เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันและสามารถดูแลประชาชนได้อย่างทั่วถึง	26
3	หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนงบประมาณ หรือสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานให้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เช่น เครื่องวัดความดัน เครื่องวัดอุณหภูมิร่างกายแบบดิจิทัล เครื่องตรวจวัดน้ำตาลในเลือด เป็นต้น	22

4	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมในการเฝ้าระวัง ป้องกันโรคระบาดในชุมชน เช่น โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การใช้งานแอปพลิเคชันต่าง ๆ เป็นต้น	18
5	ควรให้มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขออกปฏิบัติงานเยี่ยมบ้านกลุ่มผู้ป่วยในชุมชนด้วยและให้มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานระหว่าง อสม.ในแต่ละพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน	12

จากตาราง 3 แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) พบว่า 1) ควรให้มีการจัดอบรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะ หรือเพิ่มเติมองค์ความรู้ให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างต่อเนื่องทุกปีอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง 2) ควรมีการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อยกระดับให้เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน และสามารถดูแลประชาชนได้อย่างทั่วถึง 3) หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนงบประมาณหรือสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานให้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เช่น เครื่องวัดความดัน เครื่องวัดอุณหภูมิร่างกายแบบดิจิทัล เครื่องตรวจวัดน้ำตาลในเลือด เป็นต้น 4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมในการเฝ้าระวัง ป้องกันโรคระบาดในชุมชน เช่น โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การใช้งานแอปพลิเคชันต่าง ๆ เป็นต้น และ 5) ควรให้มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขออกปฏิบัติงานเยี่ยมบ้านกลุ่มผู้ป่วยในชุมชนด้วย และให้มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานระหว่าง อสม. ในแต่ละพื้นที่ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตำบลหนองไม้กอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลหนองไม้กอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ รองลงมา คือ ด้านการป้องกันโรค ด้านการรักษาพยาบาล และด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการพูดคุยแนะนำให้ความรู้แก่ประชาชนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม และเผยแพร่ทางเสียงตามสายหรือหอกระจายข่าว และจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิตแก่ผู้สูงอายุในโอกาสที่เหมาะสม เช่น รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ, การพบปะสังสรรค์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรายุทธ คชพงศ์ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม

จังหวัดพิษณุโลก พบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรักษา ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการป้องกันโรคและด้านการฟื้นฟู อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ และงานวิจัยของวิทยา ชินบุตร และนภัทร ภักดีศรีวิชัย (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการป้องกันการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตามนโยบายรัฐบาล อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า อสม. มีการปฏิบัติงานตามบทบาทอยู่ในระดับมาก โดยด้านการป้องกันโรค และด้านการส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับมาก

2. การทดสอบการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลหนองไม้ก่อง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มี เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการปฏิบัติงานในตำแหน่ง และการรับคัดเลือกเข้ามาเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลหนองไม้ก่อง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของธิดาภรณ์ กำนันตน (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในเขตอำเภอสอง จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตอำเภอสอง จังหวัดแพร่ พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขของที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตอำเภอสอง จังหวัดแพร่ ไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตำบลหนองไม้ก่อง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ควรจัดการอบรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะ หรือเพิ่มเติมองค์ความรู้ในการเฝ้าระวัง ป้องกันโรคระบาดในชุมชน อย่างต่อเนื่องทุกปีอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อยกระดับให้เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ให้เกิดความเท่าเทียมกัน และสามารถดูแลประชาชนได้อย่างทั่วถึง โดยหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เช่น เครื่องวัดความดัน เครื่องวัดอุณหภูมิ ร่างกายแบบดิจิตอล เป็นต้น และควรให้มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขออกปฏิบัติงานเยี่ยมบ้านกลุ่มผู้ป่วยในชุมชนด้วย และให้มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานระหว่าง อสม. ในแต่ละพื้นที่ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธิดาภรณ์ กำนันตน (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในเขตอำเภอสอง จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในเขตอำเภอสอง จังหวัดแพร่ ดังนี้ อาสาสมัครสาธารณสุขควรปฏิบัติงานตามหลักการของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำครอบครัว และปฏิบัติงานตามหลักบทบาทของ

อาสาสมัครสาธารณสุข คือ หมอประจำบ้าน ด้วยการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมไม่ให้เกิดโรคในพื้นที่ พร้อมทั้งต้องส่งเสริมสุขภาพและแก้ไขปัญหาสุขภาพที่ โดยนำหลักภูมิปัญญาไทย สมุนไพร และการใช้กัญชาทางการแพทย์ รวมทั้งเทคโนโลยีการสื่อสารทางการแพทย์ โทรเวชกรรม และแอปพลิเคชันด้านสุขภาพ รวมทั้งเป็นผู้นำการสร้างสุขภาพแบบมีส่วนร่วม และงานวิจัยของ ศรายุทธ คชพงศ์ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทู้ จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทู้ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า 1) ส่งเสริมสุขภาพเชิงรุก 2) สร้างระบบความร่วมมือ 3) พัฒนารูปแบบของประชาชน และ 4) สร้างมาตรการทางสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานระดับกรมควรมีนโยบายในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อยกระดับให้เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้ครบทุกคน เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน
2. หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนงบประมาณหรือสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานให้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานในชุมชน
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มหลักสูตรการพัฒนาความรู้ให้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการเฝ้า ระวังป้องกันโรคระบาดหรือโรคอุบัติใหม่ในชุมชน
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดอบรมเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานให้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ภายหลังจากนำผลการวิจัยไปใช้ ควรมีการวิจัยเจาะลึกในบทบาทแต่ละด้านของ อสม. โดยติดตามประเมินผลเพื่อสนับสนุนงานวิจัยครั้งนี้ และส่งผลให้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบหน้าที่ของ อสม. เพื่อเผยแพร่ต่อไป
2. ควรมีการนำผลการวิจัยที่ค้นพบ ไปพัฒนาต่อยอดและนำผลของการศึกษามาจัดทำเป็นคู่มือเพื่อเผยแพร่ให้หน่วยงานอื่นๆ และผู้ที่สนใจได้ศึกษาเป็นแนวทางต่อไป
3. ศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มผู้ป่วยที่ได้รับการดูแลจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และนำข้อมูลการวิจัยครั้งนี้เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการวิจัยต่อยอดครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ และคณะ. (2550). *อาสาสมัครสาธารณสุข : จิตอาสากับสุขภาวะไทย*. นนทบุรี : สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ
- ธิดาภรณ์ กำนันตน. (2564). การปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตอำเภอสอง จังหวัดแพร่. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ศรายุทธ คชวงศ์. (2564). การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก. *การศึกษาระดับรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- วิทยา ชินบุตร และ นภัทร ภัคดีสรวิชัย. (2564). บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ใน *การป้องกันการระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตามนโยบายรัฐบาล อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี*. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(2), 304-316.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2564). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน*. ขอนแก่น : สำนักงานคณะกรรมการการสาธารณสุขมูลฐาน.
- สำนักนโยบายและแผนกระทรวงสาธารณสุข. (2560). *แผนยุทธศาสตร์ชาติด้านสาธารณสุขระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงสาธารณสุข.